



# גליון . כרמנו

פניני חסידות ולקחי חיים, פירות מתוקים שנלקטו מאילות שבכרם רבותינו הק

## שיח חסידים

עובדות וסיפורים השייכים לפרשתן

### יאע"ה תיקן תפלת ערבית בבחרותו

**ויפגע במקום.** מעשה שהיה בבית מדרשו של הרה"ק רבי שמעון מאמשינאו זי"ע, שבסוף סעודה שלישית דש"ק, ראה כי אחד הבחורים יוצא מביהמ"ד בטרם התפלל תפלת ערבית דמוצאי ש"ק.

וישאלהו הרה"ק רבי שמעון זי"ע, למה אתה יוצא מכאן לפני שהתפללת תפלת ערבית. ענה לו הבחור, היות שבאחד מימי השבוע הבא יחול יארצייט של אביו (או אמו) והוא רוצה להתפלל לפני העמוד, ע"כ חשב שאין מן הנכון להתפלל לפני העמוד בבית מדרשו של הרבי, לכן ילך בבית המדרש אחר להתפלל שם לפני העמוד.

ענהו הרה"ק רבי שמעון זי"ע בלשון תמיה, מנין לך שלא נכון לבחור להתפלל תפלת ערבית לפני התיבה, הלא יעקב אבינו תיקן תפלת ערבית, עודו בימי בחרותו...

מפי הרה"ח רבי משה יונה זיסהאלץ ז"ל

### שם המשפחה

**ויצא יצחק לשוח בשדה.** סיפר לי הרה"ח רבי נתנאל ראדינינער ע"ה, שמע מהרה"ק מפיאסענצנא זצ"ל, שכאשר הוזקקו להיקרא בשם משפחה, ובאו מהממשלה לשאול שיבחרו באיזה שם רוצים להיקרא, ישבו יחדיו הרה"ק מקאזניץ זצ"ל, והרה"ק החוזה מלובלין זצ"ל, והרה"ק מברסדישוב זצ"ל. החוזה ענה, דרך כוכב מיעקב (שטערן), ויצא יצחק לשוח בשדה, שדה (שטערן - שטערנפעלד). המגיד מקאזניץ ענה, 'אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה', הויפט שטיין (האפשטיין), והרה"ק מברסדישוב אמר, דערבארימדיגער, וואס וויל ער (אודות האיש ששאלו איהו שם הוא רוצה).

שיח זקנים ח"ט עמ' עג

### לא צריך לחפור עוד

**הרה"ק רבי שמחה בונם מאטוואצק זי"ע** היה כבן שמונה עשרה שנה כשהתחיל לנהל עדה אחר פטירת אביו הרה"ק אדמו"ר הצעיר מווארקא זי"ע, ובא להרה"ק אדמו"ר רבי יעקב מראדזימין זי"ע לקבל סמיכה, פנה אליו הרה"ק מראדזימין ואמר: סבא (היינו הרה"ק אדמו"ר הזקן מווארקא זי"ע) ב'תורה', ובאבא (הרה"ק אדמו"ר הצעיר מווארקא זי"ע) ב'חכמה', והיום במה? ענה הרה"ק רבי שמחה בונם זי"ע: כי באברהם מצינו (בראשית כא) שחפר בורות, וגם ביצחק כתיב (שם כו) שחפר בורות, אבל ביעקב לא כתוב שחפר באר, כי אחרי שאברהם ויצחק חפרו ופתחו את הבארות, הוא לא היה צריך לחפור עוד. ואז פנה אליו הרה"ק מראדזימין זי"ע ואמר: שלום עליכם ווארקער רבי.

אח"כ הוסיף הרה"ק מראדזימין זי"ע ואמר: ואני דורש כן, אברהם חפר בארות חדשות, יצחק חפר בארות חדשות, אך יעקב אמר, בארות חדשות אין בכוחי לחפור, אשמור לפחות על הבארות שחפרו אבותי, שלא יסתמו מעצמן ושלא יסתמו אותם פלשטים.

אמרות קודש מאמשינאו

## פניני הפרשה

אמרות קודש ופנינים יקרים על פרשת השבוע

### פרשה שכולה דביקות

**ויצא יעקב.** בסדר ויצא לא נמצא שום פרשה פתוחה וסתומה, וכ"ה בספרי מסורות כי לא יש סדר כזה בתורה זולת ויצא. ונראה דהרמז שלא פסק אבינו יעקב ולא הוסח דעתו מציאתו לחול' עד שחזר ויפגעו בו מלאכי כו', וז"ש וישבת עמו ימים אחדים' שהיו כל הימים באחדות ודביקות בשרשו. וזה ה' עיקר הנדר והבקשה 'אם ה' אלקים עמדי כו' שלא יתפרד מן הדביקות ע"י לבן הרשע ותחבולותיו כנ"ל.

**שפת אמת** תרג. וראה בקובץ אור ישראל גליון טז עמ' קצו, וכן בקובץ היכל הבעש"ט גליון ט' עמ' קצו מה שדנו בדברי השפת אמת הללו דלכא"ו גם בפרשת מקץ ליכא פתיחה וסתמיה ע"ש ואכמ"ל

### קודם כיבוד אב ואם - ואח"כ ההשגות

**כי אם בית אלקים.** ברש"י: וא"ת וכשעבר יעקב על בית המקדש מדוע לא עכבו שם, איהו לא יתיב לביה להתפלל במקום שהתפללו אבותיו ומן השמים יעכבוהו, כי מטא לחון אמר אפשר שעברתי על מקום שהתפללו אבותי ולא התפללתי בו, ייב דעתיה למהדר וחזר עד בית אל וקפצה לו הארץ.

ולכא"ו מדוע אכן לא התפלל יעקב מיד בעברו על מקום המקדש? ושמעתי מדורי הרה"ק רבי שמעון מאמשינאו זי"ע בשם אביו הרה"ק רבי מנחם מאמשינאו זי"ע, שיעקב אבינו יתר על ההשגות שיכול לקבל במקום שהתפלל אבותיו, וקודם הלך לקיים מצות כיבוד אב ואם, ורק אחר שקיימו ייב דעת' למהדר 'עס איז איהא א שאד געווען צו פערלאהרן' ביקש להשיג גם זאת, וקפצה לו הארץ.

כ"ק אדמו"ר זי"ע

**והרה"ק רבי יצחק מאמשינאו זי"ע** הוסיף בשם זקינו הנ"ל הרה"ק רבי מנחם זי"ע, ודהיות יעקב אבינו הלך בתמימות לקיים מצות אביו, לכן כשרצה לחזור קפצה לו הארץ, אז מ'זוכט נישט קיין מדריוגות געבט מען מדריוגות. אמרי קודש, מאמשינאו

### גאווה דקדושה

**שם.** זכורני, שאדמו"ר זצ"ל (מלומא) כבדני פעם בימי חורפי לעבור לפני התיבה לתפלת מוסף, לפי מצבי וערכי אז התביישתי בפני עצמי על הכיבוד הלזה, נחמני אז זקן אחד שכדאי הוא הדבר לקבל את הכיבוד הלזה, פן יבואו ימים ויפחו עלי יצרי לאיוז מעשה שטות, זכור אזכור שהתפללתי לפני אדמו"ר במוסף.

ובזכרוני ואולי שמעתי פעם מאדמו"ר זצ"ל, דלכא"ו מאי ס"ד ידעקב בתחלה שלא התפלל שם, ומעיקרא מאי קסבר ולבסוף מאי קסבר? וביארתי, שבתחלה כשעבר על מקום תפלה זה שנתקדש על ידי אבותיו הגדולים, הרגיש שהוא אינו ראוי לעמוד עמו בשורה אחת, כי וכו מה הוא שיתפלל במקום שהתפללו אבותיו והוא ישב על כסאם!?

ולא עלה לכן על דעתו בתחלה לעשות אפילו מעשה כל דהו שתוכל להתפרש כתפלת אברהם ויצחק.

אמנם אחר שעבר כבר משם והלאה, ונתקרב לעבר של ארם נהרים לצד של לבן ובתואל, למקום ממשלת החושך והטומאה, התיישב אז שלפי הדור הלזה שהנהו בא ומתקרב אליו, אזי אם יעשה עצמו לפי מצבו האמתי שלו, אשר ידע אינוש בנפשו את מצבו הוא, הלא אז יתרוקן לגמרי בין סלעי מגור הללו, ואם כן הלא כדאי יותר להסתכן באבק של התרוממות ולהעמיד בשורה של הגדולים ולעמוד במקום גדולים, ואז אם יעשה עצמו כגדול וכמשפיע ועצמאי, הלא לא יקולקל מהם, ואז - יתיב דעתיה למיהדר.

שאריית מנחם רובנשטיין, בהקדמה לספר ויקרא עמ' יח

### יעקב רצה להקבר בבית לחם

**וישא קולו ויבן.** ופירש"י 'לפי שצפה ברוח הקודש שאינה נכנסת עמו לקבורה'. ולפי פשוטו נלמד שיעקב אבינו הצטער על שלא תכנס עמו לקבורה בעמרת המכפילה, אמנם הפליא בזה הרה"ק רבי יצחק מאמשינאו זי"ע לומר, שאדרבה יעקב אבינו הצטער על שלא נפל בחלקו להקבר בבית לחם, הרי שם תעמוד רחל אמנו לעזרה לבניה, כשהיא בוכה ומבקשת עליהם רחמים בימי נבדודו, ועל זה בכה הבחיר שבאבות על שהוא לא יזכה לעמוד עמה שם ולהושיע את ישראל, בזעקם בצר להם.

משמרת הקודש מאמשינאו, ח"א עמ' רד

### יעקב הוצרך לעורר כוחות גשמיים

**ויאמר יעקב אל לבן הבה את אשתי כי מלאו ימי ואבואה אליה.** ופירש"י, והלא קל שבקלים אינו אומר כן, אלא להוליד תולדות אמר כן. בשם הרבי רבי בונם זי"ע, יעקב אבינו היה כל כך מופשט מענינים גשמיים, כל כך נאצל ומעודן מתאוות חמרות, עד שלא היה מסוגל להעמיד בנים אלא אם כן השפיל עצמו תחילה ודיבר על כרחו בלשון הדיוט כזו, כדי שתעורר בקרבו את הכוחות הגשמיים האנושיים.

מעינה של תורה

### בחינוך ילדים צריכים לומר האמת

**הבה את אשתי.** וכתב רש"י והלא קל שבקלים אינו אומר כן, אלא להוליד תולדות אמר כן. פירש הרה"ק החידושי הרים זי"ע, שבאמת יעקב אבינו לא היה לו שום שייכות לגשמיות, ולא היה לו צורך להסתיר את מחשבתו, וכונת רש"י להקשות שאפילו אם אצל יעקב היה כך אך מכל מקום למה היה צריך לומר כן?

ועל זה תירץ שלהוליד תולדות נתכוין, שאם מדובר בחינוך הילדים צריכים לומר האמת, ולא לחשוב אחרת ממה שמדברים.

ליקוטי הר"ם

# לקח הפרשה

יסודות בעבודת ה' הנלקחים מפרשת השבוע

בענין  
הח  
נשבר

ממשנתו של:  
הרה"ק רבי  
לייבל איגר ז"ע

הנה אין לשער גודל הלב נשבר שהיה ליעקב אבינו ע"ה בעת צאתו מבית אביו מצרי שבת ללכת לחרן. כי מציונו באברהם אבינו ע"ה שכשנצטוו ללכת מבית אביו נחשב לו לנסיון, והנה שם היה לכתו מבית אביו מתרחם שהיה עובד עבודה זרה, וגם המקום לא היה מקום קדוש כלל כי בית תרח היה בחרן, ומגמת נסיעתו היה אל מקום גילוי שכיתו יתברך כמו שנצטוו 'אל הארץ אשר אראך', וגם היה לו על זה מאמר מפורש מהשם יתברך 'לך לך מארצך', ועם כל זה היה הדבר קשה לפניו, עד שהיה נחשב אצלו לנסיון.

על אחת כמה וכמה כאן ביעקב אבינו ע"ה, שהוכרח לעזוב את בית אביו ואמו, יצחק ורבקה הקדושי עליון, והמקום היה מקום הקודש באר שבע, ונסיעתו היה לחרן מקום ההיפוך רחמנא ליצלו, ולבית לכן הרשע, וגם לא היה על פי ציווי בפירוש מהשם יתברך, ריק בעצת אביו ואמו מיראתם מעשו שלא יהרגו והיה נחשב לפיקוח נפש, והוכרח על פי דת לעזוב את אביו ואת אמו, בודאי אין לשער גודל השברון לב שהיה לו מזה. כי על מה שנשאר בלי ממון ועזב את אביו על זה אמר (בר"ר סח, ב) לית אנא מוביד סברי מן בריי, ואף שבודאי גם ע"ה ריחוקו ממקום הקדושה גם כן לא אבד תקותו ובטחונו מהשם יתברך, מכל מקום בודאי היה לבו נשבר בקרבו מאוד על ההצריך לבוא לך.

ומכח זה כתיב אחר כך 'ויפגע במקום', ולשון פגיעה נופל על דבר הבא פתאום, שלא עלה במחשבה מקודם, כמו ב' אנשים שפוגעים זה בזה על פי מקרה. והיינו כמו שפירשו ז"ל שנתקע הר המוריה ובא לקדש, ולפי דעתו נשברו ומתרחק ממקום הקדוש, ועתה פתאום פגע באותו מקום הקדוש, כי כיון שיצא צדיק מן העיר פנה זיה פנה הודה והדרה, והיינו שכל שרש הקדושה פונה עמו ולא נתרחק כלל ח"ו. זהו 'ויפגע במקום', נראה שהמוריה ובא לכהן, היינו שנפש המוכן להשראת השכינה, על ידי שהיה עד עתה ברוח נשברה מאוד, כמו שכתוב 'אשכונ את דכא וכי', פגע במקום המוכן להשראת השכינה, שהוא הר המוריה.

אמרי אמת

## פינת הכרם

אל מע"כ עורכי הגליון מלא מדע וחכמה 'כרמנו':  
ע"ד מה שהבאתם בגליונכם פ"ר תולדות עה"פ 'אולי ימושני אבי' בשם הרה"ק האמרי אמת מגור ז"ע לבאר שיעקב אבינו ע"ה חפץ באמת שימיש אותו אביו כדי שינצל מלהגיד דבר שקר ע"ש.

ברצוני להוסיף כי רעיון זה כבר קדמו המהר"ץ חיות בחידושו עמ"ס מכות דף כד. (מודפס בליקוט מפרשים בסוף הגמ' הוצאת עוז והדר) על דברי הגמ' שם 'לא רגל על לשונו' כגון יעקב כ' 'אולי ימושני אבי', וז"ל: 'נ"ב שמעתי מחכם א' דהנה כבר ידענו ד'פן' מיוסד בלשונו הכי שרוצה שלא יהיה הדבר הזה, וכבר גדרו חז"ל 'השמר פן ואל אינו אלא לית'. אולם 'אולי' הונח בלשונו הכי שרוצה שיבא הדבר ההוא. ולכן דרשו חז"ל 'אולי' לא תאבה האשה ללכת, אלי כתיב, בדאמת לא היה רוצה אליעזר, וכן 'אולי חטאו בני' היינו שהיה רוצה שיעטאו עכ"פ בשוגג. וכאן דלא היה רוצה יעקב שיכיר אותו אביו היה לו לכתוב 'פן ימושני אבי', ונאמר 'אולי' מוכח דלא היה רוצה לשקר באמת כמ"ש וחפץ שימיש אותו אביו, אלא שאמו הכריחתו על פי הדיבור עין רש"י כאן וכו', עכ"ל.

ההשקפה שברכה שתזכו להפיק מעיונותיכם חוצה משא אשר מייער

# פשוטו של מקרא

לקט נבחר מדברי רבוה"ק ליישב ולבאר פשוטו של מקרא

## ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. (כה, ט)

ברש"י: כל מקום שצריך ל' בתחילתה הטיל לה הכתוב ה' בסופה, והוא כמו לחרן. ונראה לע"ד לומר כעין כלל על זה, באיזה מקום יש ל' בתחילתה ובאיזה מקום יש ה' בסופה. דבמקום שגלוי ידוע תיכף בדרך מהלכו שרוצה לילך למקום פלוני, אז כתוב ל' בתחילה, להורות נתן, קדום בואו למקום זה היה ידוע שכל מטרות הילוכו הוא אל המקום הזה. ובמקום שהילוכו בדרך ועקבותיו לא נודעו עדי הגיע אל המקום, אז כתוב ה' בסופה שלא נדע ה' (המורה על משך הילוכו אל המקום אשר שם לו המטרה) עדי היותו שם.

ועל כן כתיב כאן 'וילך חרנה' שבא לחרן ואח"כ נודע שזו היתה כוונת הילוכו, כי ברח בהחבא, כמש"כ בבעל הטורים ר"פ זו.

הנה"ק מקוויגלוב  
ז"ע, ארץ צבי, ע"ש  
שמאריך עוד בראיות

## ויקח את האבן. (כה, יח)

במדרש, שהיו האבנים מריבות, כל אחד אמר עלי ינוח צדיק את ראשו, עשה הש"י מכל האבנים אחד, מזה נראה ראי' לשיטת הארז"ל מובא במגן אברהם (סימן ח סעיף קטן ו) שלא ה' מקפיד ללבוש תמיד הטלית באותו צד, לאפוקי מדעת השל"ה הק' לעשות עטרה לטלית, כמו קרש שזכה ליתן בצפון וה' לעולם בצפון. דאם כן במה היו מתפייסין כאן האבנים שנעשו אחד, הלא מכל מקום ה' רצון כל אחד להיות תחת ראשו? אלא על כרחך כשהיו אחד אין שום חילוק אם קרוב להראש או רחוק.

דאין לומר שהיו כולם מתכנסים תחת ראשו, דאם כן ה' יכול להכניסם תחת ראש הצדיק בלי שיהיה אחד ממש, אלא על כרחך דוקא גבי קרשים שהיו כל אחד בפני עצמו ה' חיוב שיהיו תמיד באותו מקום שזכה, מה שאין כן כשה' מכל האבנים אבן אחת אין שום חילוק באיזה צד היא, וכן לענין טלית כמובן.

שפתי צדיק אות י', אגב, ראה באל"י רבה סימן מב סק"ג שמביא ראי' זו בשם זקינו ע"ש

## וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם. (כ"ט, א)

מתחילה אמר 'חרנה' שהיה דעתו להשתקע שם וידע שיהיה לגוי גדול ויקרא הארץ על שמו 'ארץ ישראל' ולא 'ארץ בני קדם', אבל משהובטח 'השיבותיך אל האדמה' אמר 'ארצה בני קדם'. ולכך 'וישא רגליו' בוריות, דאיתא (ברכות ו) אסור לרוץ

ביציאה מבית הכנסת דנראה כנפטר מהעול, אבל אם דעתו לחזור מותר דמדורו כדי שיוכל לחזור תיכף, וכן כשהלך יעקב מארץ ישראל מתחילה לא הלך בוריות מה שאין כן כשהובטח לשוב וחשב תיכף לכך רץ כדי לשוב תיכף.

או יאמר, דאסור לפסוע פסיעה גסה רק לדבר מצוה מותר, ויעקב הלך לישא ובני נח צטוו על פריה ורביה, אך יעקב הוחזק במשפחת עיקרין לרבי דבתרי זימני הוי חוקה ולהם נעשה נס ומי יודע אם יעשה לו נס לכך כשהובטח 'והיה זרעך כעפר הארץ' או 'וישא רגליו'.

הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין ז"ע, בספרו קומת המנחה ח"א אות ק"ג

## בדרך צחות

ויהי כשמע לבן את שמע יעקב בן אחתו וירץ לקראתו ויחבק לו וגו':  
אך עצמי ובשרי אתה וגו'. (כ"ט, י"ד)

ופירש רש"י ובמדרש (בר"ר ע, ג יד), וירץ לקראתו כסבור ממון הוא טעון, אמר לו יעקב מה אתה סבור ממון אתית טעון, לא אתית טעון אלא מילין ויספר ללבן וכו'. ויאמר לו לבן אך עצמי ובשרי אתה, אמר לו, מלך הייתי סבור לעשותך עלי וכדין דלית גבך כלום אך עצמי ובשרי אתה כהדין גרמא אנו מחליק לך, עד כאן לשון המדרש פ"ט.

אמרתו פעם אחת בדרך צחות, היינו בדרך הבעלי בתים המגושמים המצוים בעיירות, אשר ויהי כשמעם שאיזה רבי רוצה לדור בעירם, מיד רצים לקראתו בכבוד גדול להביאו העירה, כסבורים ממון הוא טעון, ואחר כך כראותם שאינו טעון אלא מילין, היינו דברי תורה ותשובה ודברי מוסר, פונים מעליו ומבזין אותו לאמור אך עצמי ובשרי, כלומר הרי הוא בשר ודם כמוני, וכהדין גרמא נחליק ליה, היינו בדרך דאיתא (פסחים מט:) כשהייתי עם הארץ אמרתי מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור ע"ש.

וכן עשה לבן, ויהי כשמע לבן את שמע יעקב שהוא בא לחרן, וירץ לקראתו ויחבק לו וינשק לו ויביאהו אל ביתו כסבור ממון הוא טעון, אמר לו יעקב 'מה אתה סבור ממון אתית טעון לא אתית טעון אלא מילין' היינו דברי תורה, ויספר לו את כל הדברים האלה' היינו דברי תורה וישובה ודברי מוסר, ויאמר לו לבן מלך הייתי סבר לעשותך עלי, היינו 'רבי' כנודע (גיטין סא.) מאן מלכי רבנן, וכדין דלית גבך כלום אלא דברי תורה, 'אך עצמי ובשרי אתה' הרי אתה בשר ודם כמוני וכהדין גרמא אנו מחליק לך לנשך איתך כחמור כנ"ל.

דברי ישראל

## ותקנא רחל באחיה. (ל, א)

נראה לומר בדרך הלצה, שחשבה רחל שמה ששנואה לאה גרם שיהיה לה בנים, ככתוב באמת, 'וירא ה' כי שנואה לאה', ולזאת דברה דברים הללו ליעקב שידעה שיקפיד, שתהיה גם כן שנואה ויהיה לה בנים, וכן היה 'ויחר אף יעקב ברחל'.

הרבי רבי בונם מפרשיסחא ז"ע, קול שמחה אות יב

## ואלהי אביכם אמש אמר

אלי לאמר השמר לך וגו'. (לא, כט)

לכאו' מאי 'לאמר', אמנם לבן הארמי רצה מאד להתפאר את עצמו בזה שנתגלה אליו הקב"ה בלילה ודיבר אתו, אולם לא היה ביכולתו לגלות את זה כדי שלא יתראה גנותו שהוא רוצה לכבוד וגאות להתפאר בזה, משום הכי נתן עצה בנפשו לספר מזה באופן שכן ה' ציווי הקב"ה שיספר מזה, וזה שכתוב 'ואלוקי אביכם אמש אמר אלי לאמר' היינו לספר לכם מזה דהנני בהשמר מדבר עם יעקב מטוב ועד רע.

החידושי הרי"ם, מובא בליקוטי הרי"ם

## יְיִשְׁכַּב בְּמִקוֹם הַהוּא שִׁינָה

שחלם בחצי שעה אי אפשר לו לומר בהקיץ אפילו בשמונים שנה.

(אגב, הרה"ק רבי יצחק מאמשינאו זי"ע אמר ימות עולם עמי צו) שמכאן ראי' למה שמפורסם בחב"ד שבראייה אפשר להשיג פי כמה ממה שאפשר לקבל בפה).

נחזור לעניינינו, עומקם של דברי רבינו האריז"ל מבואר בדברי הרה"ק רבי צדוק הכהן זי"ע (פרי צדיק חודש כסלו אות ב) שמבאר עפ"י דאיתא בספרים דאף שאדם הראשון נקנס במיתה ע"י קללה, מ"מ אחר הקללה המיתה היא לטובת האדם, שהרבה דברים שלא יוכל להשיג כשהוא בגוף ומשיג אחר המיתה (רק קודם הקללה שהיה גופו של האדם מורש לא נצרך תיקון המיתה). ומביא שם פירוש מהר"י בירב ז"ל עה"פ (פר' ואתחנן) 'ועתה אם יוספים אנחנו לשמוע את קול ה' אלקים עוד ומתנו', וביאר דהגם שראו שדיבר ה' עמם וחיו, אך אמרו 'היום הזה ראינו כי ידבר אלקים את האדם וחי', ועתה שנוכל לזאת בחיים' 'למה נמות' פי' למה לנו תיקון המיתה. אך אם יוספים אנחנו לשמוע וגו', פי' אבל אם ע"י המיתה נזכה לתוספת מדריגה ממה שזכינו בחיים, 'ומתנו' אז נצרך המיתה, עכ"ד.

ועפ"י מבר הרה"ק רבי צדוק זי"ע למה ע"י השינה משיג האדם יותר ממה שהוא ער, עפ"י דאמרו חז"ל דשינה הוא אחד מס' למיתה, וא"כ היא ג"כ לתועלת שיכול להשיג בשינה מה שלא יוכל להשיג בהקיץ בשום אופן. ומבאר בזה העובדא דהאריז"ל הנ"ל, שבשינתו השיג יותר מבאשר היה ער, כיון שבעת השינה האדם קרוב אל המיתה.

כעין דברי הרה"ק רבי צדוק הכהן זי"ע הנ"ל חזר ונשנה במשנת השם משמואל בפרשתו (תרעב) שמבאר בזה דברי המדרש 'רבנן אמרי כי בא השמש מלמד שהשקיע הקב"ה לגלגל חמה שלא בעונתה בשביל לדבר עם יעקב אבינו בצנעה, משל לאוהבו של מלך שבא אצלו לפרקים אמר המלך כבו את הנרות כבו את הפנסין שאני מבקש לדבר עם אוהבי בצנעה, כך השקיע הקב"ה לגלגל חמה שלא בעונתה בשביל לדבר עם יעקב בצנעה'.

ומק' השם משמואל ז"ש להבין ענין המשל במשל, שאיך שייך במשל לומר שרצה לדבר בצנעה כדי שלא יטרידוהו שאר בני אדם כמו במשל?

ומבאר חז"ל: ונראה דהנה אין הנבואה שורה בחו"ל רק כשהתנבא מקודם בארץ (כבש"ס מ"ק כ"ה), והטעם יש לומר דהנה נבואה היא ענין התדבקות הנפש בשרשה, אך הגוף הוא דבר החוצץ בפני הנפש, וע"כ בארץ הקדושה חלה על

גוף הארץ שהיא דומם, ובודאי ששם גם הדומם יש לו הזדככות בצד מה, זה פועל ג"כ על גוף האדם שמקבל צורת מוזכר שלא יחוצץ עוד בפני הנפש, וע"כ כשהתנבא בארץ וקיבל הגוף צורת מוזכר שוב שורה הנבואה עליו אפי' בחו"ל.

והנה בש"ס חגיגה (ה' ע"ב) אעפ"י שהסתרתי פני מהם בחלום אדבר בו, ונראה מזה שבחלום יכולה הנבואה לחול אפי' בחו"ל, והטעם כנ"ל דמה שאין הנבואה שורה בחו"ל הוא מצד הגוף החוצץ, ובחלום כשהאדם ישן הנפש מופשטת מהגוף, ואדם הזוכה לזה יכול לדבק אז נפשו בשרשה, עכד"ק.

לאור דברים הנ"ל אנו מקבלים מושג נעלה על כל ענין השינה, שהאדם מופשט מהגוף, ואדרבה, דוקא בעת שינתו גופו מוכן לקבל יותר ממה שהוא ער. וכמוכן שדבר זה אכן עובדה נעלה היא מאוד, אבל עכ"פ עלינו לדעת ולחזור את הדברים כדי לקבל עכ"פ מבט אחרת על ענין השינה, וממילא נזכור תמיד אפילו בעת שוכבו במיטתו את הד' לפני מי אתה עומד' וכדברי הרמ"א ריש אורח חיים.

הרי לאור הדברים האמורים אנו מוצאים לימוד זכות נפלא על הכלל ישראל דור דעה שהלכו לישן קודם מתן תורה, וכפי שכותב רבינו התפארת שמואל (שבועות אות ה) שלכן הלכו לישן כדי שעי"ז יוכלו לקבל יותר וכדברי האריז"ל הנ"ל ע"ש.

אמנם הטעם שמרעה הקיצים אנו למדים מדברי קדשו של הרה"ק רבי יהושע מאוסטרובא זי"ע (תולדות אדם' לשבועות) ונעתיק דבריו הק' אחר שמארין כבענין דברי התפארת שמואל הנ"ל: בא מיד והקיץ אותן משינתן שיעמדו נשמתן בתוך גופן דייקא כך יקבלו את התורה בעודו בגוף החומרי, וכל אחד ואחד יקבל לפי כוחו הן רב הן מעט. כי כשיקבלו התורה בעת התקשרות הגוף והנשמה ביחד, אזי תמיד יהיה כן, כשיגבר האדם ויהפוך החומר לצורה יכול להשיג מאור התורה הגנוז בה, טעמי התורה וסודותיה.

משא"כ כשיקבלו התורה בנשמתן לבד, כשהם נפרדים מגופן, אז כשיחזרו לגופן שוב לא יוכלו להנות כלל מאור התורה, כי הגוף יהא להם למסך מבדיל בינם לבין התורה הקדושה. משו"ה עדיף טפי שיקבלו בתוך הגוף והם היו אז טהורים וקדושים מאוד, בכל ענייני פרישות וטהרת הלב ויחול עליהם קדושת דבריו יתברך, גם על צד החומר שלהם. ונשאר רשימו לעד, שכל אדם מישראל יוכל להשיג ולהנות מאור התורה גם בעודו נקשר בגופו.

ומשה רבינו ע"ה ראה יפה יותר מהם והבין את כל זאת, ובא מיד והקיץ אותם מהשינה, ושהם ע"י גופם יחדיו יעמדו ביחד ויקבלו את התורה, עכד"ק. •

## פניני דעת

דיעות ועניינים נפלאים השייכים לפרשתן

### באיזה יום היתה חלומו של יעקב

**והנה ה' נצב עליו.** הנה זאת ידוע כי עיקר התגלות הש"י בעולם הוא ע"י שלשה, היינו 'עולם', 'שנה', 'נפש'. 'עולם' הוא מקום המקדש אשר שם הוא התגלות אלקותו ית', ו'שנה' היא בהמבחר שבזמנים הוא שבת שבו נמצא התגלות אלקותו, ו'נפש' הוא על נפשות מישראל יתגלה שכינתו. והנה כאן היו אלו השלשה בשלימות, מקום המקדש שנא' 'אין זה כי אם בית אלקים', והזמן המבחר **כי בטח ה' התגלות הזאת בשבת קודש**, ונפש הוא יעקב אבינו המובחר שבנפשות שבו נכללו כל נפשות ישראל.

**מי השלוח** וראה שם עוד, וראה גם בתורת משה להחת"ס

### אין נזהר יעקב מכשרות בבית לבן

בענין המאכלים שהי' אוכל יעקב אע"ה בבית לבן זמן רב כזה, יראה שהי' על ידי רוח הקודש, שהי' רואה ומסתכל בכל מאכל ומאכל ברוח קדשו אם הוא כשר בלי חשש, והי' יכול לסמוך על זה לענין איסור והיתר.

כמו ששמעתי מפ"ק **אא"ו מו"ר (החידושי היר"ם) זצ"ל** על **הרבי מלובלין ז"ל** שהי' מתנהג כן, שבכל דבר מאכל הציץ בו ברוח קדשו מאיזה מקום נובע אם הוא בכשרות בכל צד. ופעם אחת אירע בשבת קודש שהיו נותנים לו יין לקידוש והציץ בו כדרכו ואמר כשר והניחו, ואמר עוד פעם כשר והניחו, עד כמה פעמים, ולא רצה לקדש עליו, עד שאחר כך נתודע שהי' מי דבש, ואמר שבאמת הי' כשר אך לא היה לו הבהירות והזהירות מכשרות משום שאין במיני איסור, ויין כיון שיש במינו יין נסך היין הכשר מזהיר וניכר היטב, **כמו כן ביעקב אע"ה בודאי הי' מתנהג כן.**

שפתי צדיק אות לב

### הטעם שישראל מכונים 'יהודים'

**ותאמר הפעם אודה את ה' על כן קראה שמו יהודה.** אמר הרה"ק החי' היר"ם זי"ע הענין שבי"א מישראל נקרא 'יהודי' הוא ע"ש 'יהודה', דהוא ע"ש שבח הודאה וכמ"ש 'הפעם אודה את ד' וכו', ופי' רש"י ז"ל שנטלתי יותר מדאי על חלקי, משמע מזה דכ"א מחויב לידע דכל מה דהשי"ת עושה עמו הוא יותר מהמגיע לו, ולזה נקרא 'יהודי', עכד"ק. **שיח שרפי קודש** וראה גם בספר הזכות לחנוכה כדברים הללו

וראה בחינה אחרת **בשפת אמת** וז"ל: שמעתי **מאא"ו מו"ר זצלה"ה** שנקראו יהודים על שם שמודין להשי"ת על כל דבר קטן וגדול שיודעין שהכל ממנו ית'.

**שפת אמת** ויגש שנת תרלא

### הקפדה אצל האבות

**ויחר אף יעקב ברחל.** שמעתי בשם הרה"ק החי' היר"ם זי"ע שלא מציינו בהתורה הק' ששום אחד מהאבות הק' היו בהקפדה, חוץ אצל יעקב אבינו כתיב ויחר אף יעקב ברחל, ויחר ליעקב וירב בלבן, ואמר בזה"ל: יעקב אבינו האט זיך גיקענט בייזערין.

ודבר זה אמר על **רבו הרה"ק מקאצק זי"ע** שכמה פעמים הי' נראה לכל כמו שהי' בהקפדה הבן.

**שיח שרפי קודש**

## ואלה תולדות

**רבינו בעל הילולא זי"ע** נולד בווארשא בשנת תר"ח, אצל אביו הרב ר' בנימין אליעזר יוסטמאן זצ"ל, ולאמו מרת צינא פעסע ע"ה, היא בתו של הרה"ק **חידושי הרי"ם זי"ע**. בעת לידתו כתב זקינו החידושי הרי"ם ע"ג ספר הרי"ף אשר לו: נכדי פנחס מנחם מענדיל אצל זקינו, בן בתי צינא פעסא תחי' נולד למזל טוב יום ערב"ק כ' תמוז תר"ח ל' יוכני ה' ית' לגדלו לכל טוב אמנ כ"ה.

עודו צעיר לימים, התייתם מאמו, כשאר בני דודיו, נכדי החידושי הרי"ם שנתייתמו ל"ע בצעירותם, גדל אף הוא בבית זקנו הגדול, ואת חינוכו קיבל אצל זקינו, יחד עם בן דודו **בעל השפת אמת זי"ע**, לימים רבו וגיסו, ברבות הימים, היו שניהם למעתיקי השמועה, המנחילים בספריהם את תורת זקנם ולדורות הבאים. רבינו הוא גם זה אשר יגע והוציא לאור את ספרי זקינו, אשר הפכו לצאן ברזל באהלי שם, הנוגעים בשמם 'חידושי הרי"ם' על הש"ס והש"ט.

בעודם - השפת אמת ורבינו - ילדים רכים, נסע עמם החידושי הרי"ם לרבו הרה"ק **מקצא זי"ע**.

כשגדל השיאו זקינו החידושי הרי"ם עם נכדתו בת בנו הרה"ק **רבי אברהם מרדכי זי"ע**.

כל ימיו הקדיש לתורה ולעבודה בקדושה ובטהרה, מעולם לא יצא מתחום ד' אמות של הלכה.

אחרי פטירת רבו החידושי הרי"ם הסתופף בצלו של הרה"ק **הרבי רבי הענין מאלכסנדר זי"ע**, ואח"כ המשך לדבוק אצל גיסו **בעל השפת אמת זי"ע**. על הקשר העמוק בין שני הגיטות ניתן ללמוד ממאמריו של **השפת אמת** הפזורים לרוב בשפתי **צדיק**, רבים מאד הקטעים הפותחים ב'גיס מן שליט"א'. אף את דברי תורתו האחרון מביא רבינו בספרו (פר' שמות אות ב) וכתוב וז"ל: אחר כך באותה שבוע הוחלה ונעדר רחמנא ליעלן, נראה שמאמר הנ"ל ה' הכנה לעולם הבא של נשמת רבינו זצ"ל, **פשוט בפשטות ועמוק בקדושה**, חבל על דאבדין.

עוד בהיות גיסו בעל השפת אמת בחיים, הפצירו בו רבים מחסידי גור שיתחיל לנהל עדה של חסידים, אולם הוא סירב בתוקף. אחרי פטירת גיסו בשנת תרס"ה נכנע ללחץ רבים ממעריציו והתחיל לנהל את עדתו בפילץ, כבר בהיותו בגיל הזיקנה. באחת מצוואותיו (צוואה ב') מזכיר רבינו בדבריו אודות הנהגתו ובה היא לשוננו הק': לא אכחד שלא ה' לי הסכם משמים שיתאספו חסידים אלי, פעם אחת פחד לבי מיוהרא, סגרתני דלתי למנוע מלבוא אלי אחר שלחן רבינו גיסו זצ"ל (השפת אמת), בא אלי למחר תלמיד חכם ירא שמים גדול הוכיחני שיש הקפדה בשמים שהיו רגילים עשרה יהודים להתאסף ושכינה שורה, ואולי יקח אחד מוסר ללבו, על כן לא יכולתי למנוע גם אחר פטירתו, עכ"ל.

בשלהי מלחמת העולם הראשונה, אחרי שנשתבשו סדרי השלטון התקינים, והפגיעות ביהודי במוקם נתרבו מיום ליום, הפצירו חסידי פילץ ברבם הנהיגו שיסכים לעבור לצ'נסטוב השקטה, ואמנם לבסוף הסכים לעבור לעיר זו, שם ניהל את עדת חסידי עד יום פטירתו.

ביום י' כסלו תרפ"א החזיר את נשמתו הטהורה לבוראו, רבבות יהודים שתתפו בהלויה ומנו"כ בצ'נסטוב.

## פניני הילולא

### אל ימנע עצמו מן הרחמים

**עיני לאה רכות.** וברש"י בשם הגמ' והמדרש שכן היו התנאים, הגדולה והגדול והקטנה לקטן, והיתה בוכה כו'. יש לפרש לשון 'רכות' לשבח מלשון 'רך וטוב', והלימוד בזה שלעולם אל ימנע אדם מן התפלה אף שכבר התפלל פעם ושתיים כו' ולא נענה אף על פי כן יחזור ויתפלל ולא ימנע מן התפלה. שכאן משמע שכבר נגזר עלי' כן לעלות בגורלו של עשו הרשע, והיא אף על פי כן על ידי רוב התפלה והדמעות זכתה להפוך את הגזירה ולעלות בגורלו של צדיק, וכדאיתא במדרש קשה התפלה שבטלה הגזירה כו' וזהו שבח לעינים.

שפתי צדיק בפרשתו את לא

### ע"פ התורה

אחד החסידים שלח איגרת לרבינו (בעל הילולא) ובה כתב כי זוגתו החולנית מציעה הרופאים מעשות ניתוח בכיס המרה, ושאלתו האם לערוך את הניתוח. רבינו שטבע העולם לא תפס אצלו מקום כלל, וכל עולמו סבב סביב התורה הקדושה, השיב שנפסק להלכה שנוקב במרה הוא 'טריפה', ועל כן בלי יעשה את הניתוח, ואם כבר עשה ניתן לסמוך על דעת ר"ת שסובר שלאדם יש מזל.

השואל לא שעה לעצת רבינו והסכים לניתוח, ולא הליצח רח"ל.

שיח שרפי קודש מע' רבינו אות ד', וראה תולדות השפתי צדיק הנדפס בסוף חלק דברים

### נסיעה לצדיקים

שמעתי מפ"ק **זקני מו"ר** (החידושי הרי"ם) ז"ל על ענין זה חיבור לטהור טהור, וצריך אדם לבטל עצמו וחיותו לצדיק אמיתי. ומפ"ק זקני ז"ל שמעתי שיכולין להיות בטל אל הצדיק אף שאין מכירין אותו מי הוא, ואמר זה הלשון: אל תחשדוני שאני הצדיק הדור רק אני גם כן מבטל עצמי אל הצדיק שנשוא חן בעיני הקב"ה והוא מעלה חן לכלל ישראל לפניו יתב"ש עכ"ל.

ונתיישב לי בזה מפני מה בדורות ראשונים לא שמענו ליסע לצדיקים ולישב בשם, כי ה' כוחם יפה להיבטל אל הצדיק אף בלי ראות אותו.

**זהו עצה עמוקה מרבותינו הק' נ"ע** בדור השפל לכתת רגליו ופונה מעסקיו ומוציא הוצאות ובכל זה מרגיש עניני ביטול בפועל, כולי האי ואולי ישיג שעתא חדא לרכך הלב להכנעה ולשוב בתשובה.

שפתי צדיק ליקוטים אות ד'

### משום הכנסת אורחים אפשר לקצר

פ"א בא אורח הגון לפני רבינו השפתי צדיק זי"ע, אמר כעת אקצר בתפילתי עבור האורח לקצר כמו דאמרינן בשם הרה"ק ר' **וואלף מסטריקוב**, זי"ע אשר עיקר האיסור לאכול קודם התפלה היא משום 'לא תאכלו על הדם' כדרשת חז"ל (ברכות י"ב) קודם שתתפללו על דמכם, ובאיסור דם מציינו אף שצריך להניח במלחו שעה אחת, אעפ"כ מפני כבוד אורחים די כשיעור מיל, כמו כן בתפלה אף שה' מאריך בתפלה תמיד אעפ"כ מפני כבוד האורח ה' מקצר.

שיח שרפי קודש ערך הכנסת אורחים אות ג'

## בדרכי הילולא

### ראשונים כמלאכים

'אמר רבי זירא אמר רבא בר זימונא אם ראשונים בני מלאכים אנו בני אנשים ואם ראשונים בני אנשים אנו כחמורים ולא כחמורו של רבי חנינא בן דוסא ושל רבי פנחס בן יאיר אלא כשאר חמורים', כך איתא בחז"ל שבת דף קיב.

**הרבי רבי בונם מפרשיסחא זי"ע** אמר (שיח שרפי קודש ערך אבות אות ח) לפי דרכו לבאר דברי הרמב"ם הללו שרמזי על האדם המעריך את דורות הראשונים, אם האדם בהערכתו סובר ומכיר שדורות הראשונים אכן היו מלאכים, אז אנו בגדר 'אנשים', אבל אם האדם מעריך את דורות הראשונים שחיו בה הצדיקים ואומר שהם היו 'אנשים' או אז ידע האדם שהוא דומה לחמור, ולא ידמה שמדובר אודות חמורו של רבי פנחס בן יאיר ושל רבי חנינא בן דוסא, אלא כשאר חמורים.

והנה בין השיטין של רבינו **בעל הילולא זי"ע** אנו מוצאים נקודה זה באופן מופלא, שרבינו חוזר ומשייב כסדר שעל האדם לידע נאמנה שהצדיקים מאורי החסידות היו בגדר 'מלאכים', וח"ל לחקות אחר מעשיהם הק' ולומר בה הגדרות או סברות מקריבו. וכן בדברים הנוגדים בהלכה אין ללכת בעקבותיהם, שכן מי אנו לדמות להם ולומר טעמים בדרכיהם הק'.

נתחיל בדברי רבינו בצוואתו הק' (צוואה ג) שכותב וז"ל: אבקש שתראו שבכל עוז להתפלל ולשמוע קריאת התורה בכל לב, שלא לזלזל בעניתי ברכו מקריאה אחת, ומה שהתפללו רבותינו ז"ל ביחידות אני יודע כמה ה' יקר בעיניהם דברי חז"ל עד נפש, ועל זה נאמר אל תעמוד במקום גדולים, דבלי ספק ה' להם טעמים עצומים ואין להידמות.

רבינו חוזר על דברים הללו גם במקומות אחרים, ובמקו"א (וארא אות ג) הוא כותב וז"ל: אין לי שום הררה על רבותינו ז"ל שהתפללו ביחידות, שכל ואחר הזמן, שברי לי שהיו דברי חז"ל יקר אצלם מאד מכל חיותם, ע"כ בלי שום ספק ה' להם הכרח גדול לטובת ישראל, אך הדיוט כמוני צריך לילך בדרך השלחן ערוך שזהו סדר לכלל ישראל הדרך שסדרו לנו חז"ל.

ובמקום אחר (ואתחנן אות לח) מנסה רבינו למצוא טעם להנהגתם הנ"ל וכותב וז"ל: ונראה שזה טעם רבותינו הק' ז"ל שהתפללו ביחידות, שכל חשיבות תפלה בציבור מטעם כל בי עשרה שכינתא שריא, וכאשר כל אבריהם הם נקיים הרגישו השראת שכינה הק' תמיד, **לכך מי שאינו מרגיש לא יוכל להדמות להם**.

כמו"כ ידוע לנו אודות עבודתם הק' של רבוה"ק וכן הנהיגו אצל החסידים שתמיד כשמתוועדין יחד לשנות משקה, גם על זה מעורר לנו רבינו שאין אנו מבינים את גודל הענין בזה (ויגש אות לו) וז"ל: שמעתי על **הרבי ר' בונם ז"ל** ואולי שמעתי חן מפ"ק **זקני מו"ר ז"ל** או מאחד איש אמת מחסידי פרשיסחא, שהרבי ר' **בונם ז"ל** אמר כי חשב לקבל על עצמו תשובת הקנה הייני סיגופים ותעניתים כמה שנים, וחוזר ואמר שבסעודה אחת עם כוס משקה תיקן הכל, והאמת שאין איש הדיוט כמוני מבין על דברים אלו, מכל מקום אני מאמין שהם אמיתיים, כי אין לשער גודל קדושתם.

הגדרה נפלאה על יסוד זה מבטא רבינו במקום א' (אמר אות כא) בה הוא מגלה דבר נורא בהנהגת רבוה"ק וכותב וז"ל: שמעתי מפ"ק **זקני מו"ר** (החידושי הרי"ם) ז"ל על פסוק 'תערוך לפני שלחן', אמר כל צדיק יש לו איזו מלבוש אשר העולם מביטים על אותו לבוש ועל ידי זה אין נותנים עין רע בגוף רכושו, אמר היהודי ז"ל ה' מלבושו הלמדן, שהעולם ידעו שה' גאון עולם, הרבי ר' **בונם ז"ל** ה' החכמה לבושו, ואני העשירות לבושי, עכ"ל.

הנה היא כן, אין לנו שום הבנה והשגה אפס קצרה בעבודת הצדיקים, שכן אפילו מה שאנו רואים היא בבחי' מגלה טפח ומכסה אלפיים. ומה שנדמה לנו שמבינים יתכן כי אינו אלא לבוש, אבל הפנימיות שלהם טמיר ונעלם, ולא נגלה רק להקב"ה, וכפירושו של הרה"ק רבי **יחזקאל מקאזמיר זי"ע** על המשנה באבות 'איזהו חסיד המתחסד עם קונו', שרק הקב"ה יודע מחסידותו.

הלוא גם על רבינו בעל הילולא התבטא **בעל האבני נזר זי"ע** (תולדות השפתי צדיק) באמרו: העולם חושב ש'פרומער' הנהו, אולם אין זה אלא לבוש...